

המדות שהתורה נדרשת בהן

אוצר החכמה

א"ת"ח 1234567

בזמן מתן תורה לישראל נמסרה למשה בסיני גם התורה שבע"פ הכלולה למעשה בתורה שבכתב¹. בד בבד עם החומר העצום הנכלל בתורה שבע"פ, נמסרו למשה כללים ועקרונות, באמצעותם ניתן למצוא בתורה שבכתב — את התורה שבע"פ. מטרתם של כללים אלה, שהם המפתחות לתורה שבעל פה, היא כפולה: א) במדה והלכה מסויימת תשכח עקב סיבה כל שהיא — התמעטות הדורות או אי שימוש

1. התורה שבע"פ נמסרה למשה בסיני כחטיבה נפרדת ומקבילה לתורה שבכתב ונמסרו לו גם המפתחות, בהם אפשר למצוא בתורה הכתובה מה שנאמר לו בע"פ. אולם לא נאמר לו איפה מרומז כל פרט. דבר זה נמסר לפיענוח ליודעי תורה. „וראיתי ליישב מאמרי רז"ל, שלא היה דבר שלא נמסר למשה בסיני, ואפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש. ואמרו במקום אחר, כי ר' עקיבא היה דורש מה שלא ידע משה כו'. ונראה כי ישוב המאמרים הוא, כי הן אמת שכל דברי תורה נאמר למשה, ואין חכם יכול לדעת יותר ממה שידע משה, והגם שתצרך כל דורות ישראל מיום מתן תורה עד שתמלא הארץ דעה [לעתיד], אין חידוש שלא ידע משה. אבל ההפרש הוא, כי משה, נתן לו ה' תורה שבכתב ותורה שבעל פה. והנה האדון ברוך הוא, בחכמתו יתברך, רשם בתורה שכתב כל תורה שבעל פה שאמר למשה, אבל לא הודיע למשה כל מה שנתן לו בע"פ היכן רמוז בתורה שבכתב. וזו היא עבודת בני ישראל עמלי תורה, שיישבו ההלכות שנאמרו למשה בסיני והסודות והדרשות כלן יתנו להם מקום בתורה שבכתב. ולזה כו' חברו תורת כהנים וספרי וכו' וכל דרשתם בכתובים אינם אלא ע"פ ההלכות כו', וענין זה לא נמסר למשה כולו לדעת כל תורה שבעל פה היכן היא כולה רמוזה בתורה שבכתב, ולזה אמרו ז"ל שדרש ר' עקיבא דרשות שלא ידעם משה. אין הכונה שלא ידע משה עיקרן של דברים, הלא ממנו הכל, אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, אלא שלא ידע סמיכתם ודיוקם היכן רמוזים בתורה כו', ודברים אלו נכונים הם“ (אור החיים, ויקרא י"ג, ל"ז). אפשר למצוא סמוכין לדבריו בדברי ראשונים על אודות „גורה שוה“ שהכל מודים, שמדה זו היא הלכה למשה מסיני, ובכל זאת ישנם לפעמים חלוקי דעות על אופן השימוש בה. כי לפעמים קבלו חז"ל רק את המקורות לבד, כלומר ענין זה יש ללמוד מענין פלוני בגז"ש ועל החכמים היה למצוא את המלים „המופנות“ ללימוד זה. ויש שנמסרו המלים שמטרתן היא ללמד גז"ש והחכמים היו צריכים למצוא את העניינים אליהם מכוונת גורה שוה זו (ראה „הליכות עולם“).

חלק ראשון

בת י מדות

עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ

רבי ישמעאל אומר בשלש ב עשרה מדות ג התורה ד נדרשת ה בהם ו

א הקשה השל"ה (תורה שבע"פ, כלל מדות) לפי מש"כ בעל הליכות עולם, מסורת בידינו וביד כל ת"ח שכל מקום ששנינו בריש הפרק אמר ר' פלוני כגון (רפ"ט דשבת) אמר ר' עקיבא מנין לע"ג כו' כך הוא ההלכה וכו', א"כ איך אומר בכאן ר' ישמעאל אומר, הול"ל אמר ר' ישמעאל, כי בייג מדות אין מחלוקת, ומתוך דל"ב מדות דר' אליעזר בר ר' יוסי הגלילי (לקמן חלק שלישי) נשתנו ממדות ר' ישמעאל, כי מדות ר"י הן להמציא מהם למוד מחודש ומדות ר"א אינן אלא ליישב פשוטי המקראות במקומן, ועוד כי מדות ר"א הן בדברי אגדה ודרשה ומדות ר"י הם בעיקרי דיני התורה להוכיח חומרא או קולא, לכן אמר ר"י אומר, ולא אמר ר"י, כי יש מחלוקת בין ר"י ור"א, אף שאין מחלוקת ביניהם בגוף עניינים ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, מ"מ משמעות דורשין איכא ביניהם, ר"י ס"ל דלא נקרא מדות אלא אלו ע"ש. מרן הב"י בכלליו כתב, על מש"כ הה"ע "מסורת בידינו" מסורת זו איני מכירה, ודחה שם כללו של בעל ה"ע הנ"ל. רבינו בחיי (פ' בהעלותך) מעתיק הברייתא וגורס "א"ר ישמעאל". ב"ה בת"כ ובנסחאות שבסידורים "בשלש", אבל בכ"י ע. גורס "משלש" וכן מביא באבודרהם משם "מדרש השכם" ומשם רבינו סעדי'. וכ"ה במכלתא דרשב"י ריש פ' משפטים.

בהגהות על אבודרהם מהג"מ רש"א ורטהיימר (ירושלם תשי"ט) כתב, שיש הבדל בין שתי הנוסחאות, כי לגירסת בייג מדות ר"ל רק בייג אלו התורה נדרשת ולא יותר, אבל לפי גירסת מייג מדות ר"ל כי מייג מדות אלו התורה נדרשת ויתכן שיש עוד מדות שלא מנאם פה.

ג הגה בד' קר, "וכשאתה מונה פרטיה גראין ששה עשר, לכן כל מקום שמנו חכמים מנין צריך מנין למנייניהם, כמו שאמר הראב"ד בפירושו לת"כ". כן הק' הראב"ד (מובא בה"ע), שהרי מנו חכמים בברייתא דר"י י"ג מדות וכשבאו לפרט גראים שש עשרה (בראב"ד שלפנינו כתוב "חמש עשרה") מדות, ותי', כלל זה יהי' בידך שכל מדה שאין דינה משתנית מחברתה נחשבת עמה מדה אחת, ומונה שם המדות: בנין אב מכתוב אחד ובנין אב משני

חלק רביעי

תורה שבעל פה

060

ר' רבנן.	לְעֵינֶיךָ בַּמַּסַּכַּת שְׁבוּעוֹת (ח"ב אות קפג), כְּשֶׁהֲנַעְתִּי לְאֹכְנֵי שֵׁשׁ
י' יחסי החכמים.	מֵהוֹר, אֲכִנִּים טוֹבוֹת שְׁלֵמוֹת, אֲמַרְי פִּי דְבַרֵּי רַבּוֹתֵינוּ ז"ל
מ' מרות.	בְּתַלְמוּד הַמְּקוֹדֵשׁ, גְּלִיתִי קֶצֶת עֵינַי דְּבַרֵּי חֲכָמִים וְחִידוֹתֵם, וְכִי
ה' הלכות.	לֹא דְבַר רִיק הוּא, וְשָׁלֵא לְהַפְסִיק הָעֵינַי יְעַדְתִּי לְחֹבֵר קוֹנְטָרַם
א' אלף.	בְּפָנַי עֲצַמּוֹ עַל זֶה. וְהִנֵּה עָתָה בָּאתִי בְּסִיּעָתָא דְּשִׁמְיָא לְגַלּוֹת
ל' למד.	קֶצֶת מֵהַקֶּצֶת מִכְּלָלוֹת הַתְּלַמּוּד וְדַרְכֵי הַתְּלַמּוּד וְהַסּוּגִיּוֹת
ה' הא.	וְהַלְשׁוֹנוֹת, מִפִּי סוֹפְרִים וּמִפִּי סְפָרִים, יִשְׁנִים וְגַם חֲדָשִׁים, אֲשֶׁר
כ' כף.	הִקְרָה ה' לִי פֶה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקְּדוֹשׁ תּוֹב"ב, וּמַעַט מוֹעֵד מִמָּה
ר' רבי.	שָׁחַנְנִי ה' מִמָּה שֶׁקִּבַּלְתִּי מִרַבּוֹתַי, וּמִמָּה שֶׁהוֹסַפְתִּי נוֹפֶךְ מִשְׁלִי.
ת' תוספתא.	וְהִנֵּה קִדְמָאֵי וּבִתְרָאֵי הָרָאוּ בְּקִיאוֹתֵיהֶם בְּכָל שְׂמַח הַתְּלַמּוּד,
י' ישיבה.	וְהָאֵרִיכוּ לֹמֵר בְּכָלֵלוֹת וּבְפִרְטוּיֹת סוּגִיּוֹת הַתְּלַמּוּד, וְלֹמְרֵי: עֵינַי
א' אמוראים.	זֶה מְצִינּוּ כֶךְ וְעֵינַי זֶה מְצִינּוּ כֶךְ, וְאֲשֶׁרֵיהֶם מִה מוֹב חֲלֻקֵיהֶם,
ת' תנא ברא.	כִּי כָּלְלוּ בְּקִצְרָה הַיּוֹת וּמֵהוֹת הַתְּלַמּוּד שִׁמְיָה בְּפִיהֶם כְּעֵין
ך' כריתות.	סִימְנִים. וְאֵנִי בָּאתִי אַחֲרֵיהֶם לְהוֹדִיעַ מִילְתָּא בְּטַעֲמָא, וּלְפָרֵשׁ
בי בתרא.	עֵינַי הַצְרִיךְ פִּירוּשׁ. עַל כֵּן אִפְסֵי קִצְרוֹ תְּרָאָה, לֹא זָכַרְתִּי רַק
ר' רש"י.	עֵינַיִם שֶׁהִתְבַּוְּנַנְתִּי שֶׁכִּנּוֹן דָּא צְרִיךְ אֲנִי לְאוֹדוּעֵי וּלְפָרֵשׁ, וּמָה
י' יצחק.	שָׁאִינוּ אֵלֵא לְבִקְיָאוֹת הַנַּחְתִּי כְּבוֹדוֹ בְּמִקּוּמוֹ בְּדַבְרֵי הַמַּחֲבָרִים,
ת' תוספות.	הַמְּאִידִים לְאַרְץ וּלְדָרִים. וְזֶה הַחֲלִי, בְּעוֹרַת ה' צוּרֵי וְגוֹאֲלֵי.
(א) כלל מדות.	*כִּי *עַל *פִּי *הַדְּבָרִים *הָאֵלֹהִים *כִּרְתִּי *אֲתָךְ *כְּרִית, בַּמַּסַּכַּת
(ב) כלל רבי.	גִּיטִין (ס ב), אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לֹא כִרַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
(ג) כלל תוספתא.	כְּרִית עִם יִשְׂרָאֵל אֵלֵא בְּשִׁבִיל דְּבָרִים שְׁבַעֲלָ פֶה, שְׁנֵאמַר (שְׁמוֹת
(ד) כלל תנא ברא.	לד, כו) 'כִּי עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֹהִים כִּרְתִּי וְגו'. עַל כֵּן בִּחְרַתִּי לִי
(ה) כלל אמוראים.	זֶה הַפְּסוּק לְעִשׂוֹת כְּלָלִים עַל פִּי אוֹתוֹת הַפְּסוּק. וַיְהִי כ"ז כְּלָלִים
(ו) כלל הלכות.	נִגְדַּ כ"ז אוֹתוֹת תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, עִם הַכְּפוּלוֹת מִנְּצַפ"ךְ.
(ז) כלל ישיבה.	וְזֶה לְךָ רִמְזוֹת הָאוֹתוֹת לְשִׁמּוֹת הַכְּלָלִים: וַיַּעַן כִּי לִפִּי סֵדֶר
(ח) כלל כ"ף.	לְיִמּוּדֵי הַכְּלָלִים הַחֲשׁוּב חֲשׁוּב קוֹדֵם, וְצְרִיךְ לְהַפְכֶם מִמָּה
(ט) כלל אל"ף.	שֶׁנִּרְמְזוּ בְּאוֹתוֹת הַפְּסוּק עַל כֵּן אֲצִיעַ סֵדֶר הַנִּכּוֹן סֵדֶר הַלְיָמוּד.
(י) כלל למ"ד.	כִּי כְבוֹד אֱלֹהִים הַסֵּתֵר דְּבַר.
(יא) כלל ה"א.	י' יַגְדִּיל תּוֹרָה וַיֵּאדִיר.
(יב) כלל כריתות.	צִי עֵינַי.
(יג) כלל לשונות סוגיות.	ל' לְשׁוֹנוֹת מֵהַסּוּגִיּוֹת.
(יד) כלל פה קדוש.	פִּי פֶה קְדוֹשׁ.
(טו) כלל יגדיל תורה ויאדיר.	י' יַע"ל קג"ם.
(טז) כלל רבנן.	ה' הַלְכָה.
(יז) כלל דרושים ואגרות.	ד' דְּרוּשִׁים וְאַגְרוֹת.
(יח) כלל דרושים ואגרות.	בִּי בְרִייתוֹת.

- (יח) כלל כבוד אלהים הסתר דבר.
 (יט) כלל עיון.
 (כ) כלל הלכה
 (כא) כלל יע"ל קג"ם.
 (כב) כלל יחוס החכמים.
 (כג) כלל בתראי.
 (כד) כלל רש"י.
 (כה) כלל תוספות.
 (כו) כלל יצחק.
 (כז) כריתות.

זאתהיל' לפרש בעזה"י בסדר הנכון סדר הלימוד.

(א) כלל מדות

א. ארוכה מארץ מדה (איוב יא, ט). ואני לא באתי רק לפרש הברייתא דרבי ישמעאל (ריש ספר תורת כתנים), עם מעט כללים המצטרפים. ואפרש מפי סופרים ומפי ספרים, וכיד ה' הטובה עלי להוסיף נופך משלי. ואם מצער הוא, כבר שנינו (ברכות ה ב) אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוון לבו לשמים.

ב. רבי ישמעאל אומר, בשלש עשרה מדות התורה נדרשות. יש להקשות, לפי מה שכתב בעל הליכות עולם (שער חמישי פרק ג' אות ו'), וזה לשונו: מסורת בידינו וכיד כל תלמידי חכמים, שכל מקום ששנינו בראש הפרק 'אמר רבי פלוני', כגון 'אמר רבי עקיבא מנין לעבודה זרה כו' (שבת פב א), כך היא ההלכה. ובכל מקום ששנינו בראש הפרק 'רבי פלוני אומר' כמו רבי אליעזר אומר דשבת (שם קל א) אינה הלכה. עכ"ל. אם כן איך אומר בכאן רבי ישמעאל אומר, הו' ליה למימר אמר רבי ישמעאל, כי ב"ג מדות אין מחלוקת חס ושלום. ואין סברא לומר שבעל הליכות עולם אינו מדבר אלא ממשנה ולא מברייתא, דמאי שנא.

ג. עוד קשה, מה שאמר 'בשלש עשרה מדות', מניינא למה ל'. עוד קשה, הוא אומר י"ג, צא וספור אותם ותמצאם שהם ט"ו. וכבר הביאו המחברים את דברי הראב"ד (כפירושו בתורת כהנים שם) שהקשה קושיא זו, וכתב בתירוצה, וזה לשונו: כלל זה יהיה בידך, כל מדה שאין דינה משתנית מתברתה, נחשבת עמה מדה אחת. והרי לך סדר חשבונם על פי האותיות: אי קל וחומר בי גזירה שוה, גי בנין אב מכתוב אחד. ובנין אב משני כתובים. די כלל ופרט. די פרט וכלל. די כלל ופרט וכלל. די כלל שצריך לפרט ופרט שצריך לכלל. די דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד על הכלל. פי דבר שהיה

בכלל ויצא לטעון מעון אחר שהוא כעניינו. י' יצא לטעון מעון אחר שלא כעניינו. י"א יצא לדון בדבר החדש. י"ב דבר הלמד מעניינו ודבר הלמד מסופו. י"ג שני כתובים המכחישים זה את זה וכו'. אלו הן י"ג מדות בפרטן ובמנינם ובכללם. עכ"ל.

ד. ומצאתי בספר קרבן אהרן² (מדות אהרן פרק א'), שכתב וזה לשונו: ויש ממחברים ממאנין להיותן נחשבות לאחד אלו המדות דדבר הלמד מעניינו ודבר הלמד מסופו, לפי שהם נבדלים במהות, שבאחת מהם ילמד הדבר מעצמו, והשני הוא למוד מזולתו. וזה כי הדבר הלמד מעניינו הוא כמו 'לא תגנב' (שמות כ, יג) האמור בעשרת הדברות, שדרשנו שהוא מדבר בגונב נפשות, ולמדנו מענינו אשר בו הוא כתוב, וזה שהוא כתוב אצל 'לא תרצח ולא תנאף' אשר הם ממתוייב מיתת בית דין, ואם כן גונב זה לא יהיה אלא בגניבה שיתחייב עליה מיתת בית דין והוא גונב נפשות. אמנם דבר הלמד מסופו, הוא דבר הלמד מעצמו, (ו)ממה שנאמר בו לבסוף, כמו שלמדנו לבית המנוגע, שאמרו 'ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחתכם' (ויקרא יד, לד), אינו אלא בבית שיש בו אבנים ועצים ועפר, ולמדנו זה ממה שנאמר בסופו (שם שם, טו) 'ונתן את עציו ואת אבניו ואת עפרו' 'ונתן את הבית, את אבניו ואת עציו ואת כל עפר הבית'. ונמצא שהם מתחלפים במהות הלימוד, שהאחד למוד מעצמו והשני למוד מזולתו, ולזה בודאי כל אלו שתי מדות הן ולא אחד.

ה. וכן אמר הר"ר דוד אבודרהם (סדר שחרית של חול) בשם רבינו סעדיה, [שהוא] מונה ל'כלל ופרט' ו'פרט וכלל' לאחד³, [ודבר הלמד מענינו ודבר הלמד מסופו לשתיים], ולא פירש הטעם [וכו']. ולדעתי שני כתובים הבאים כאחד אינה מדה שהתורה נדרשת בה, וגם רבי ישמעאל לא מנאה בכלל ה"ג מדות שאמר. וטעם גדול יש לנו בזה, והוא כי המדות שהתורה נדרשת בהם, הם אותם שעל ידיהם אנו דורשים ומולידים דבר בתורה מסברתינו שאינה כתוב בתורה בהדיא. אמנם שני כתובים המכחישים שהכתוב השלישי הוא המכריע, אין אנו דורשים בזה דבר, אלא הכתוב הוא המכריע והדרוש. ועוד, כי ענין המדות הוא כלל בידינו אשר בו נדרש, ובמדה הזו למדנו רבי ישמעאל שלא נדרש בה. והוא שאמר עד שיבוא כו', שירצה שנירא לנפשתינו שלא תגע בהם יד שכלינו להכריע בין שני הכתובים המכחישים זה את זה, אלא נמתין עד שיבוא הכתוב השלישי, והוא יהיה המכריע ביניהם. ואם כן ככל המדות למדנו במה זה נדרוש ואיך נדרוש. ובזאת המדה [אמר לנו ו]הזהירנו שלא נדרוש [בה דבר וכו']. וגם רבי ישמעאל לא מנאה בכלל המדות, שכן אמר 'וכן שני כתובים' וכו', מה שלא אמר באחת מהאחרות. ואילו היתה זאת שוה להם, למה הוצרכה לזאת המלה הקושרת אותה עם האחרות.

יד רמיה

- א. עיין בס' כללי גמרא למרן הבי"ז על השיג על בעל הליכות עולם, שהרי התם חכמים פליגי עליו כדאיתא בעבודה זרה מז ב, והלכה כמותם דרביים ניהו, וכן פסק הרמב"ם ז"ל פ"ו מאבות הטומאה ה"ב, גם מה שכתב רכל מקום ששנינו בראש הפרק רבי פלוני אומר אינה הלכה, התם גבי רבי אליעזר שאני משום דר"א שמותי הוא. ועוד דהתם פליג על רבי עקיבא והלכה כמותו שהרי הלכה כר"ע מחבירו. ומעתה לפי זה לא קשיא מידי מהא דלא קאמר אמר רבי ישמעאל, שהרי נתבאר דאף דהתם איתא אמר רבי עקיבא, הלכה כחכמים דפליגי. ואף אם איתא רבי ישמעאל אומר הלכה כמותו, דהתם
- גבי רבי אליעזר שאני משום דשמותי. ומשום דבר פלוגתיה הוא רבי עקיבא והלכה כמותו מחבירו.
- ב. מ"ר אהרן אבן חיים, ונציה שס"ט.
- ג. רב סעדיה גאון ז"ל מונה במקומו 'דבר הלמד מענינו' למדה נפרדת ו'דבר הלמד מסופו' למדה נפרדת. ובפירושו הרשב"ץ מחלק המדה השלישית 'בנין אב מכתוב אחד', ואח"כ מדה רביעית 'בנין אב משני כתובים', ואח"כ לגבי 'שני כתובים המכחישים זה את זה' כתב שאינה לדעת רבי ישמעאל אלא רבי יהודה הוא, דסתם ספרא רבי יהודה, ושכן דעת רש"י ז"ל.

נאמר במקום אחר בתורה: * כל הבכור, אשר יולד בבקרך ובצאנך, הזכר, תקדיש לה' אלהיך. * כל הבכור – הרי זה כלל, שאחריו בא פרט: "הזכר", והרי אנו למדים ע"פ מדת "כלל ופרט – אין בכלל אלא מה שבפרט", כי כוונת התורה היא, שרק זכר ראשון נחשב בכור, הקדוש לה', ולא נקבה ראשונה. אבל אין אנו יודעים עוד מה פירושה של המלה הכוללת "בכור" כאן, אם זהו ראשון לזכרים שנולדו, ו"אפילו יצאה נקבה לפניו" או דוקא ראשון ללידה, ואם "יצאה נקבה לפניו", אינו בכור. ואולם במקום אחר בתורה בא אחרי המלה הכוללת "בכור" פרט: * פטר כל רחם – ראשון לפטירת (לפתיחת) הרחם של האם – ופרט זה מבאר לנו, כי פירוש הכלל: "בכור" הוא דוקא "ראשון ללידה", ולפיכך זכר, שנולד אחרי נקבה, אינו בכור, כי אינו ראשון לפטירת הרחם. זהו – "כלל, שהוא צריך לפרט".

* דברים טו, יט

דוגמה לאופן 2): נאמר בענין קדושת הכורים: * פטר רחם, – פרט, האומר לנו, כי הראשון לפטירת הרחם הוא הנחשב כבכור, והיינו אומרים, כי ראשון כזה נחשב כבכור, אפילו אם נולד כבר ילד לפניו, ורק שיצא לא דרך הרחם, אלא דרך הדופן (מן הצד), בא הכלל: "בכור", לומר לנו: בכור הוא דוקא ראשון ללידה על ידי פטירת רחם, ואולם זה שנולד אחר יוצא דופן אינו ראשון ללידה, ולפיכך אינו נחשב כבכור. זהו, איפוא, "פרט, שהוא צריך לכלל" – פרט, הזקוק לכלל ומתפרש על ידו.*

* שתי הדוגמאות האחרונות הן ע"פ ברייתא דר' ישמעאל ובכרות יט.

ה ע ר ה :

ההבדל בין המדה הזאת, מדת "כלל, שהוא צריך לפרט, ופרט, שהוא צריך לכלל" ובין שתי המדות: "כלל ופרט" ו"פרט וכלל" הוא זה: ב"כלל ופרט" אין הכלל זקוק לפירושו של הפרט, הוא מובן גם בלתי, ומכיון שהפרט, הבא אחריו, הוא, באופן כזה, מיותר לגמרי (שהרי הוא כלול בכלל), אנו אומרים: "אין בכלל אלא מה שבפרט" – פרט זה בא להגביל ולצמצם את הכלל ולהעמידו רק על תכנו של הפרט (כי אלמלא כך, למה נכתב פרט זה), ואולם "כלל,

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התוכנה